

Venäjä

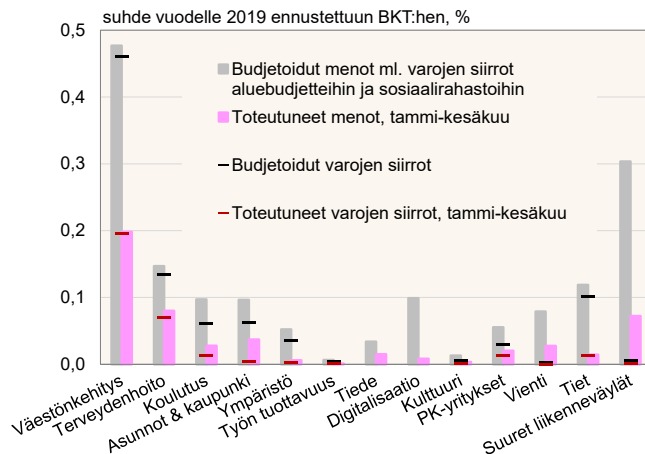
Venäjällä kansallisten hankkeiden toteutus etenee vähitellen. Vuosille 2019–2024 kolmeentoista kansalliseen hankkeeseen on kaavailtu kokonaisrahoitusta yli 3 % suhteessa näille vuosille ennustettuun BKT:hen. Tähän sisältyy presidentti Putinin toukokuun 2018 virkaanastujaisukaasin hankkeisiin määrämä lisäsumma (noin 1 % BKT:stä).

Hankkeiden kokonaisrahoituksesta noin 2,5 % BKT:stä tulee julkisen talouden budjeteista (federaation, alueiden, kuntien ja valtion sosiaalirahastojen budjeteista) ja loput on tarkoitettu saada lähinnä yrityksiltä. Budjettirahoituksen osuus julkisen talouden arvioiduista kokonaismenoista on noin 7 %, ja tästä 5 prosenttiyksiköä tulee federaatiobudjetista. Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut, että suurin osa kansallisista hankkeista on sellaisia, joita on jo toteutettu muiden valtion ohjelmien puitteissa.

Tälle vuodelle kansallisiin hankkeisiin federaatiobudjetissa varattu summa on yli 4,5 % julkisen talouden kokonaismenoista ja noin 1,5 % tämän vuoden BKT:stä. Vuoden puoliväliin mennessä 96 % varoista oli annettu varojen käyttäjille. Varoista oli käytetty noin kolmannes, mutta eri hankkeissa tilanne vaihtelee paljon. Federaatiobudjetin toteutuneista hankemenoista kuitenkin noin 60 % oli hankkeiden toteutusta varten tehtyjä varojen siirtoja aluebudjetteihin sekä valtion eläkerahastolle ja sairausvakuutusrahastolle.

Alue- ja kuntabudjeteista hankkeisiin on mennyt summa, joka on noin 60 % federaatiobudjetin toteutuneista hankemenoista (ml. varojen siirrot). Finanssiministeriö on asettanut yleisohjeeksi, että hankkeiden rahoitus federaation ja alueiden välillä jakautuisi suhteessa 95–5. Toistaiseksi alueiden osuus on siis ollut huomattavasti suurempi. Yritysten rahoituksesta kansallisiin hankkeisiin ei ole tietoa.

Kansallisten hankkeiden rahoitus federaatiobudjetista 2019

Lähteet: Finanssiministeriö ja Valtiontalouden tarkastusvirasto.

UNCTAD:n laskelma suorien sijoitusten perimmäisestä omistuksesta korostaa länsimaiden roolia Kiinassa ja Venäjällä. Yhdistyneiden kansakuntien kauppaja kehityskonferenssi (UNCTAD) julkaisi vuosittaisen kansainvälisiä sijoituksia koskevan katsauksen yhteydessä ensimmäisen koko maailman kattavan arvion suorien sijoitusten perimmäisistä lähteistä ja kohteista. Venäjälle tehtyjen suorien sijoitusten listalla Yhdysvallat ja vauraat eurooppalaiset valtiot nousevat kärkeen. Kiinaan tehtyjen sijoitusten listalla kärjessä ovat Hong Kong, Yhdysvallat ja Japani.

Suorien sijoitusten kannan perimmäinen omistus vuonna 2017

Venäjällä		530 mrd. USD*		Kiinassa		2 726 mrd. USD*	
1	Yhdysvallat	8.9 %		1	Hongkong	18.3 %	
2	Saksa	7.5 %		2	Yhdysvallat	9.7 %	
3	Iso-Britannia	7.1 %		3	Japani	8.2 %	
4	Venäjä	6.5 %		4	Kiina	7.8 %	
5	Alankomaat	6.5 %		5	Saksa	4.9 %	
6	Ranska	4.5 %		6	Singapore	3.8 %	
7	Sveitsi	4.3 %		7	Iso-Britannia	3.7 %	
8	Singapore	2.9 %		8	Alankomaat	3.0 %	
9	Irlanti	2.7 %		9	Etelä-Korea	2.9 %	
10	Kiina	1.6 %		10	Ranska	2.5 %	
11	Itävalta	1.5 %		11	Sveitsi	2.3 %	
12	Italia	1.5 %		12	Kanada	1.6 %	
13	Ruotsi	1.5 %		13	Taiwan	1.5 %	
	Muut	14.8 %			Muut	11.9 %	
	Ei tiedossa	28.2 %			Ei tiedossa	18.0 %	

Lähde: UNCTAD, Venäjän keskuspankki, Kiinan keskuspankki.

*) Ulkomaisten suorien sijoitusten varallisuusaseman mukaan.

Tavanomaiset tilastot kertovat johonkin valtioon ulkomailta tehtyjen sijoitusten välittömät omistajat, mutta ne eivät jäljitä perimmäisiä omistajia. Tämä vääristää tilastoja, sillä valtiosta toiseen tai valtiosta samaan valtioon tehtävät sijoitukset usein ketjutetaan jonkin muun valtion kautta muun muassa veroedun tai oikeudellisen suojan saamiseksi. Venäjän keskuspankin tilastoissa rahoituspalveluihin erikoistuneet valtiot näkyvät vahvasti. Esimerkiksi Kyproksen osuus ulkomaalaisten Venäjällä omistamista suorista sijoituksista on yli neljänneksen. Kiinaan tulevien suorien sijoitusten kannasta yli puolet on virallisten tilastojen mukaan hongkongilaisten välittömässä omistuksessa.

UNCTAD:n menetelmä ketjuttaa välitöntä omistusta koskevat viralliset tilastot ja siten etsii suorille sijoituksille perimmäiset omistajat. Tämä puhdistaa rahoituskeskusten suhteettoman aseman tilastoista, mutta menetelmä ei kuitenkaan kykene täysin paikkaamaan tilastojen puutteita. Myös laskelman tekijät korostavat menetelmän kokeellisuutta. Se täydentää puutteellisia tietoja tietoisien yksinkertaistavilla todennäköisyysoletuksilla. Mallin perusoletuksen mukaan omistusketjuilla ei ole mitään erityistä taipumusta päätyä takaisin lähelle lähtövaltiota. Tosiasiassa sijoittajat usein sijoittavat rahoituskeskusten kautta nimenomaan takaisin omaan kotimaahansa tai sen lähialueille. Siten malli saattaa yliarvioida ulkomaalaisten Venäjälle ja Kiinaan tekemät sijoitukset ja aliarvioida venäläisten ja kiinalaisten rahoituskeskusten kautta takaisin kotimaahan tekemät sijoitukset.

Kiina

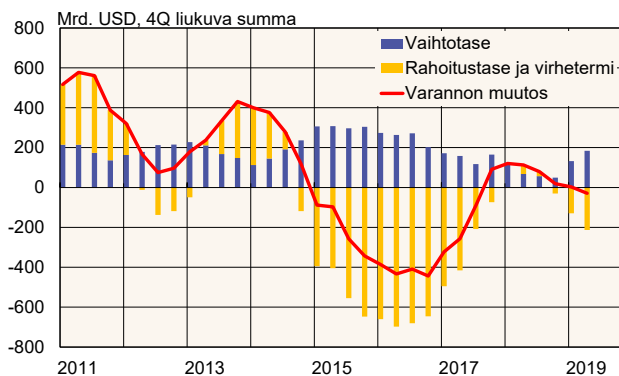
Kiinan vaihtotaseen ylijäämä vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla oli 106 miljardia dollaria. Viime vuonna vastaavaan aikaan vaihtotase oli alijäämäinen, joskin koko vuoden ylijäämäksi muodostui 49 miljardia dollaria. Vuositason vaihtotaseen ylijäämä oli toisella neljänneksellä 1,3 % suhteessa BKT:hen, kun vuosi sitten ylijäämä oli 0,4 %.

Alkuvuoden vaihtotaseen ylijäämän kasvu vuodentakaisesta selittyy lähinnä tavarakaupan ylijäämän (223 mrd. USD) lähes 70 mrd. dollarin kasvulla, kun viennin arvo kasvoi vuodentakaisesta 1 prosentin ja tuonnin arvo väheni yli 5 %. Myös palvelukaupan alijäämä (-129 mrd. USD) supistui melkein 20 mrd. dollarilla vuodentakaiseen verrattuna. Tavarakaupan ylijäämän kasvu on jatkunut heinäkuussa.

Rahoitustaseen yksityiskohtaiset tiedot julkaistaan myöhemmin, mutta jo saatavilla olevien tietojen perusteella nähdään, että pääomavirrat suuntautuvat kasvavassa määrin Kiinasta ulos. Rahoitustaseen ja virhetermin perusteella tammi-kesäkuussa Kiinasta virtasi ulos pääomia nettomääräisesti noin 100 mrd. dollarin arvosta, kun vuosi sitten nettovirta Kiinaan oli noin 80 mrd. dollaria.

Vuoden 2014 jälkipuoliskolla alkanut valuuttavarannon jyrkkä väheneminen pysähtyi vuoden 2017 alussa, minkä jälkeen ulkomaisten reservien määrä on pysynyt suhteellisen vakaana noin 3 200 mrd. dollarissa.

Kiinan maksutaseen pääerät vuositasolla

Lähde: Macrobond, BOFIT.

Kauppasota laajenee ja kärjistyy. Vastauksena Yhdysvaltojen 13.8. tekemään päätöksen asettaa lisätulleja kiinalaistuotteille syyskuun alussa ja joulukuun puolivälissä, Kiina ilmoitti 23.8. asettavansa samoina päivinä 5 tai 10 prosentin tullit noin 5 000 amerikkalaistuotteelle. Lisäksi Kiina palauttaa joulukuussa lisätullit amerikkalaisautoille ja niiden osille, mitkä ovat olleet vuoden alusta lähtien erityiskohtelussa lisätullien ulkopuolella. Uudet tullit kohdistuvat 75 mrd. dollarin vuositason tuontiin Yhdysvalloista.

Heti Kiinan toimien jälkeen presidentti Trump ilmoitti

korottavansa syksyllä voimaan tulevien tullien tasoa 10 prosentista 15 prosenttiin ja jo olemassa olevia tulleja lokakuun alussa 25 prosentista 30 prosenttiin. Trump myös kehotti amerikkalaisyrityksiä etsimään vaihtoehtoja Kiinalle ja siirtämään tuotantoa takaisin Yhdysvaltoihin.

Sovun löytäminen kauppasotaan ei ole näköpiirissä, sillä ongelma-aihe näyttää vain laajenevan. Presidentti Trump kytki kauppasotaneuvottelut Hongkongin tilanteeseen sanoen, että Kiinan mahdolliset voimatoimet Hongkongissa vaikeuttaisivat sopuun pääsyä entisestään. Kuluvalle viikolla amerikkalaisenaattorit esittivät, että valtion eläkerahaston päätös sijoittaa varoja Kiinan markkinoille pitäisi perua. Valuuttamarkkinoilla Kiina on antanut juanin heikentyä kauppasodan taas kärjistyttyä ja elokuun aikana valuutta on menettänyt arvostaan noin 3 % dollariin ja euroon nähden.

Kiina vähentää Eurooppaan suuntautuvien rautatiekuljetusten subventioita.

Rautatieyhteydet Kiinasta Eurooppaan on keskeinen osa Kiinan johdon syksyllä 2013 lanseeraamaa uutta silkkitehanketta (BRI). Kiinan johdolle poliittisesti tärkeän projektin takia maan hallinto on subventoinut erittäin avokätisesti maasta Eurooppaan rautateitse kuljetettuja tavarakontteja, mikä on auttanut rahtimäärien kasvattamisessa. Julkisten tukien leikkaaminen tulee vaikeuttamaan rautatiekuljetusten kilpailuasemaa suhteessa laiva- ja lentorahtiin.

Kiinalaismedian mukaan Kiinan julkinen tuki Eurooppaan rautateitse kuljetetun rahdin osalta nousi suurimmillaan 50 prosenttiin vuonna 2018. Tänä vuonna tuen katto on 40 %, ensi vuonna 30 %, minkä jälkeen tukien on määrä lopua vuonna 2022. Keskushallinnon ohella paikallishallinto on tukenut ruhtinaallisesti rautatiekuljetuksia kilpaillessaan BRI-hankkeista saatavista/kuvitelluista poliittisista pisteistä. Kokonaiskuva Eurooppaan suuntautuvan rautatierahdin tukipolitiikasta on erittäin epäselvä.

Selvää kuitenkin on, että tukipolitiikkaan liittyy isoja ongelmia. Julkisen talouden huomattavan rasitteen lisäksi subventiot ovat johtaneet suoranaisiin väärinkäytöksiin kuten tyhjiä kontteja turhaan rahtaamiseen niistä saatavien tukien toivossa. Subventioiden poistuessa keskeisin kysymys on niiden pohjalle tehtyjen logistiikkainvestointien tulevaisuus niin Euroopassa kuin Aasiassa. South China Morning Postin mukaan kahta junayhteyttä Pohjois-Kiinan Harbinista Moskovaan ja Hampuriin ei viime vuonna opeoitu riittävien julkisten tukien puutteen vuoksi.

China Railways Express -yhtiö aloitti tavarakuljetukset rautateitse Kiinasta Eurooppaan vuonna 2011. Tällä hetkellä CRE-yhtiö kumppaneineen tarjoaa yhteydet noin 60 kiinalaiskaupungista 53 eurooppalaiseen kaupunkiin 16 maassa. Rautateitse kuljetetaan mm. autoja, elektroniikkaa, elintarvikkeita ja vaatteita. Viime vuonna Euroopan ja Kiinan välisestä tavarakaupan arvosta vajaan 3 % (määrästä 1 %) kuljettiin rautateitse, kun lentorahtin osuus oli 27 % (2 %) ja merirahdin osuus 60 % (90 %).